

Osnovi računarstva I

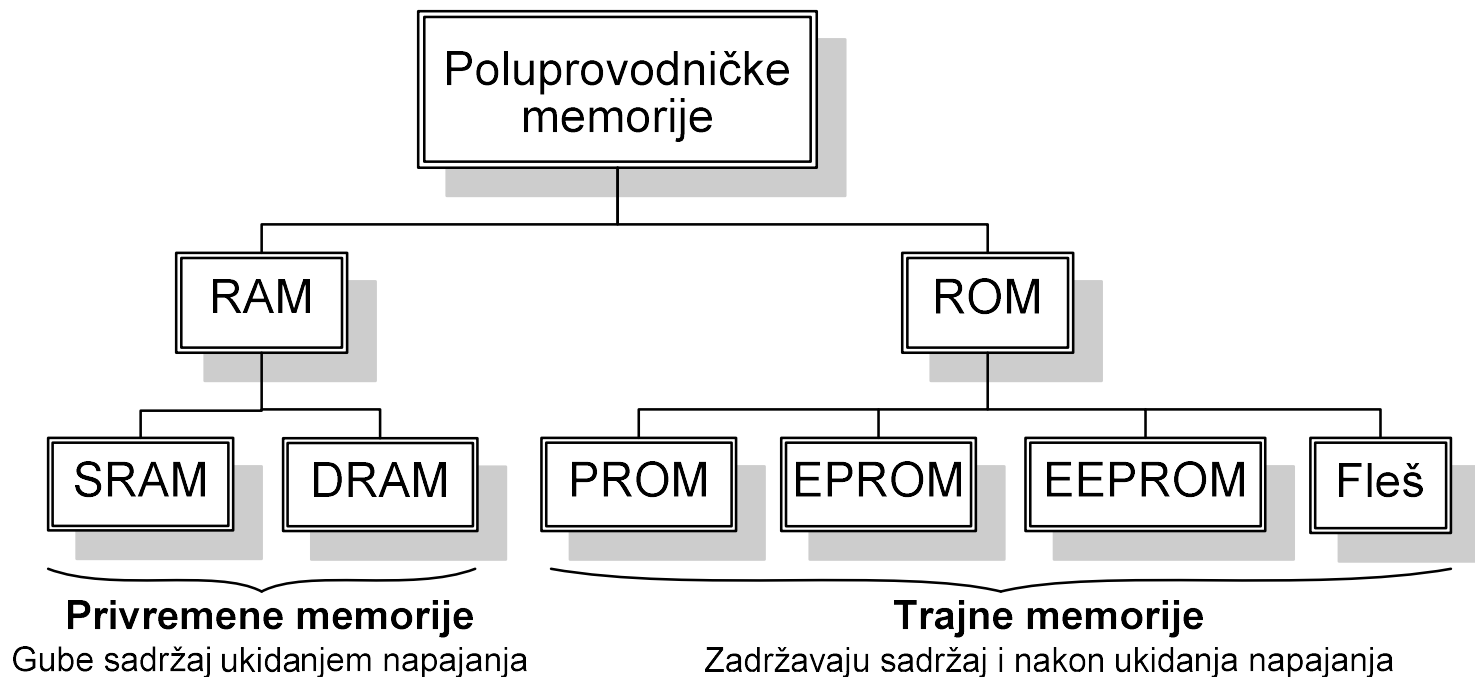
Memorija (nastavak)

Poluprovodnička RAM memorija i

Hijerarhija memorije

Poluprovodničke memorije (nastavak)

- **RAM** (*Random Access Memory*)
  - Statički RAM (SRAM)
  - Dinamički RAM (DRAM)
- SRAM je brži i troši manje energije od DRAM, ali je skuplji za proizvodnju!
- DRAM mora da se “osvježava”

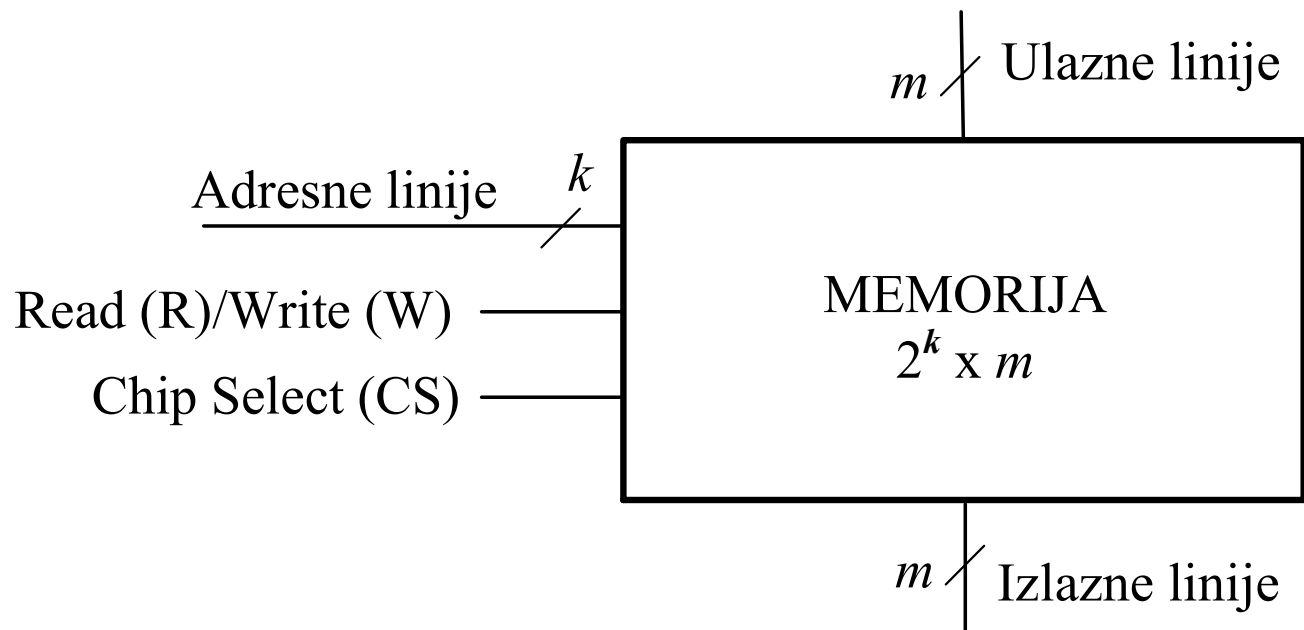

Vrste RAM memorija i njihova namjena

- Veća brzine funkcionisanja čini **SRAM memoriju** poželjnom i upotrebljivom za fabrikovanje memorijskih jedinica koje se nalaze u neposrednoj blizini (na istoj ploči) i koje direktno komuniciraju sa CPU – **Cache memorije!!**
- Cache memorije su **malog kapaciteta** (da ulazni dekoderi ne bi smanjivali brzinu njihovog funkcionisanja), tako da visoka cijena SRAM memorija ne utiče presudno na ukupnu cijenu računara.
- Niska cijena **DRAM memorije** i **veliki kapacitet po jedinici površine čipa** (u odnosu na SRAM) čini je pogodnom za fabrikovanje **operativne memorije** računara koja je značajno većeg kapaciteta od Cache memorije.
- Vrste DRAM memorija:
  - **Asinhroni DRAM** (nije sinhronizirana sa CPU i stoga CPU po pravilu čeka na podatke ⇒ **gubici u vremenu!!**)
  - **Sinhroni DRAM (SDRAM)** – sinhronizirana sa aktivnom ivicom takta CPU
  - **Double Data Rate SDRAM (DDR 1, 2, 3, 4)** – sinhronizirane sa obje ivice CPU takta (salaznom i uzlaznom) ⇒ **2 × brža od SDRAMa!!**

Operacije upisa/čitanja podataka iz RAM memorije

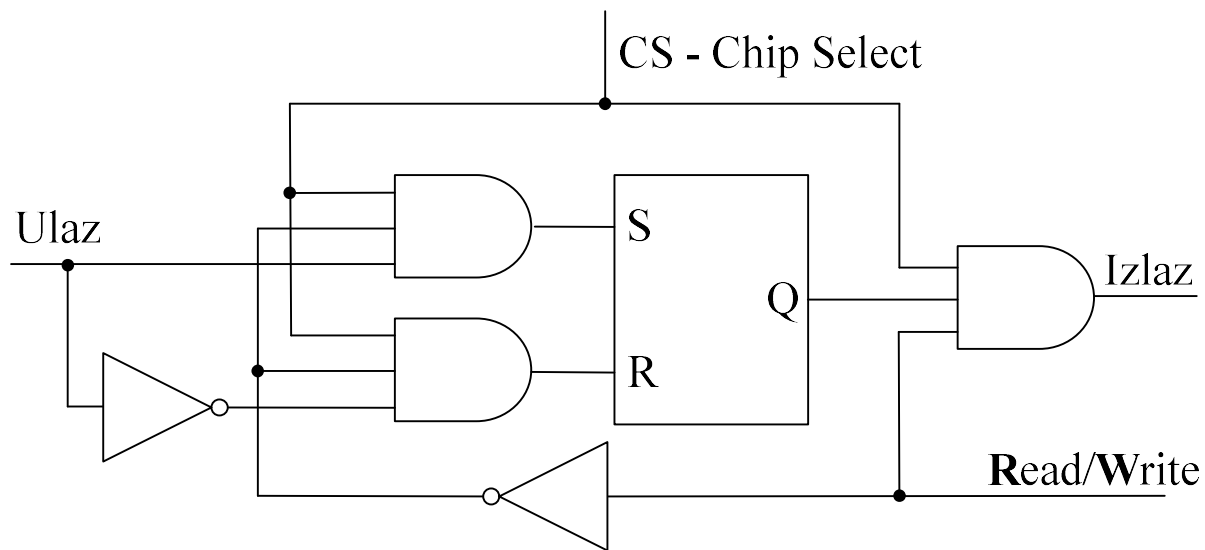

CS	R/W	Operacija memorije
0	×	Ne obavlja ni upis ni čitanje
1	0	Upis podataka u memoriju
1	1	Čitanje podataka iz memorije

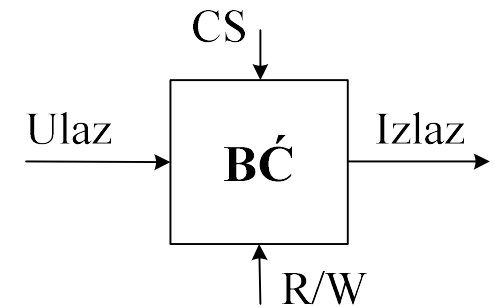
Unutrašnja konstrukcija RAM memorije

- Unutrašnja konstrukcija RAM memorije sa N riječi, od kojih je svaka riječ dužine M bitova, sastoji se od $N \times M$ binarnih ćelija i kontrolne logike koja omogućava odabiranje pojedinih riječi i manipulaciju sa njima

Binarna ćelija – logička konstrukcija

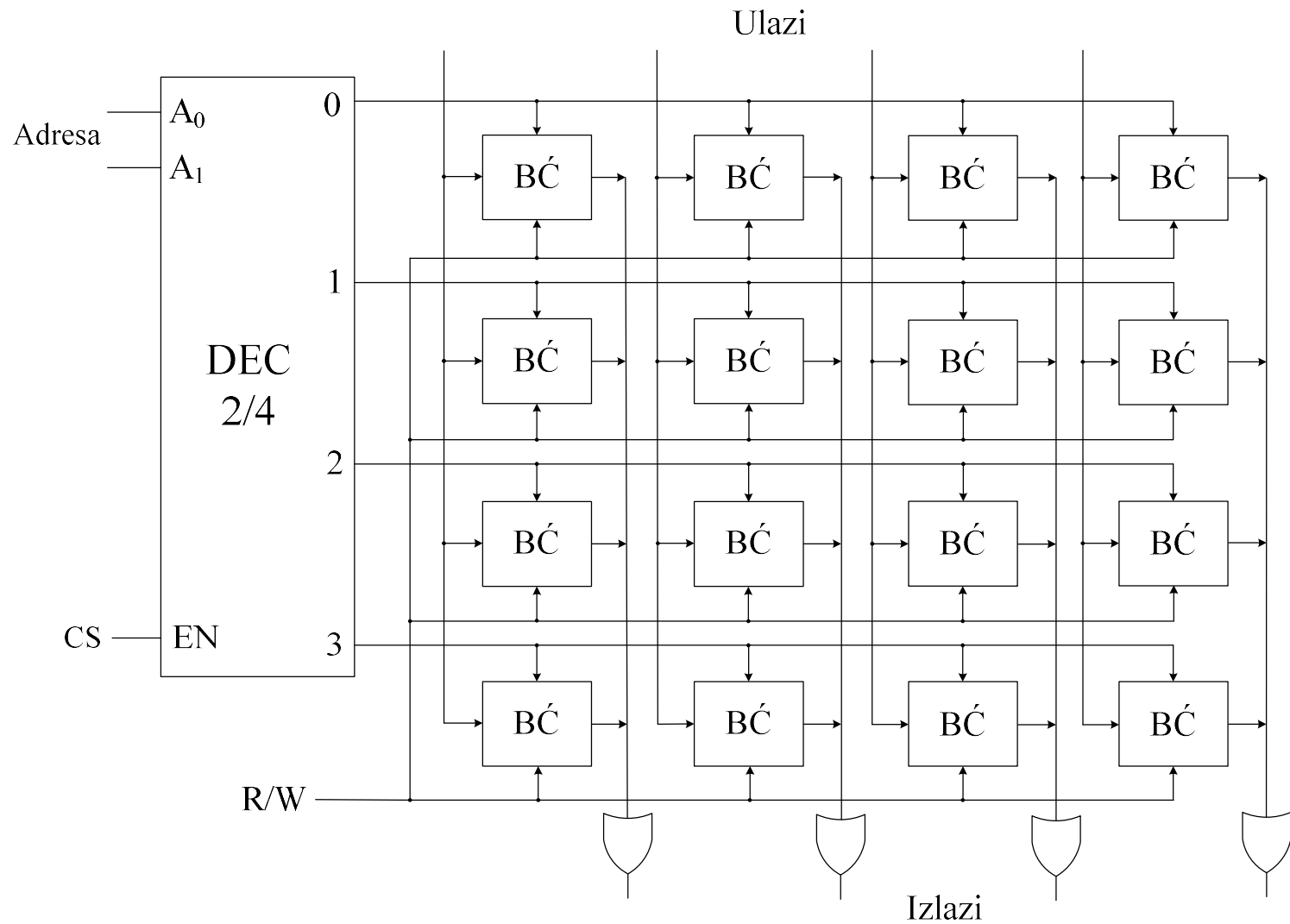
a)

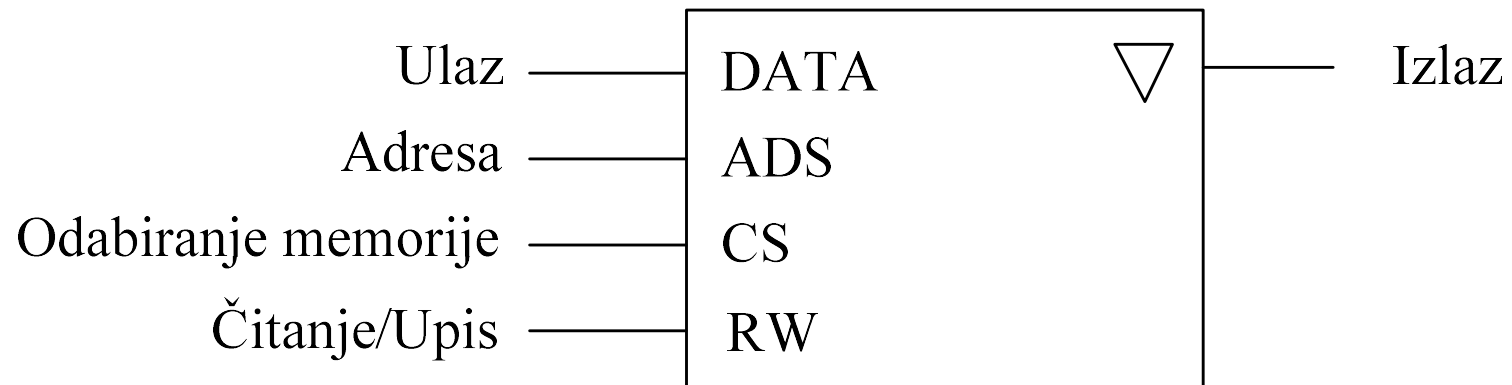
b)

CS	R/W	Ulaz		S	R	Q
1	0	0	⇒	0	1	⇒ 0
1	0	1	⇒	1	0	⇒ 1

Logička konstrukcija RAM memorije kapaciteta 4x4

Šematski prikaz memorijskog čipa

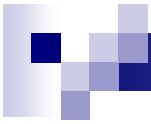

Organizacija RAM memorije velikog kapaciteta

- U praksi je često potreba za RAM memorijama većeg kapaciteta od onog koji imaju raspoloživi memorijski čipovi
- U ovom slučaju potrebno je kombinovati više memorijskih čipova da bi se dobila memorija potrebnog kapaciteta
- Kapacitet memorije zavisi od dva parametra: **broja memorijskih lokacija i dužine memorijske lokacije (broja bitova u jednoj lokaciji)**

Primjer: Realizovati memoriju kapaciteta **4K×8** upotrebom 4 memorijska čipa kapaciteta **1K×8**.

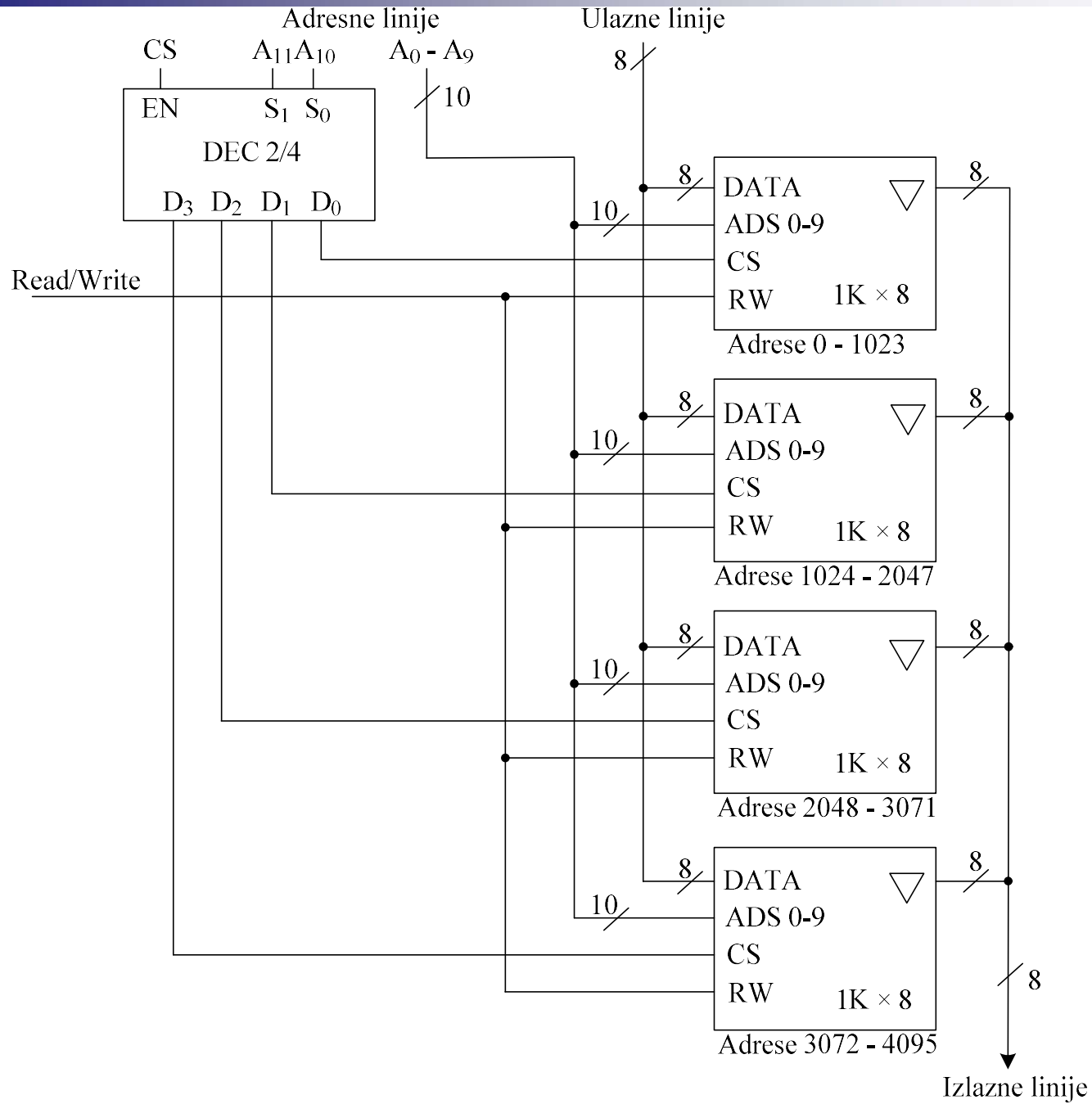
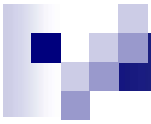
Primijetimo sljedeće činjenice:

- Memorija kapaciteta **4K×8** zahtijeva **12 adresnih linija**
- Memorijski prostor od **4K lokacija** može se **podijeliti na 4 jednaka dijela** i svaki od njih može biti dodijeljen **po** jednom memor. čipu sa **1K lokacija**
- Pošto su pojedinom memorijskom čipu dodijeljene uzastopne (susjedne) lokacije, na njegove adresne priključke dovode se niže adresne linije, onoliko njih koliko ima adresnih priključaka čipa

Podjela memorijskog opsega 4K×8 na memorijske opsege (čipove) kapaciteta 1K×8

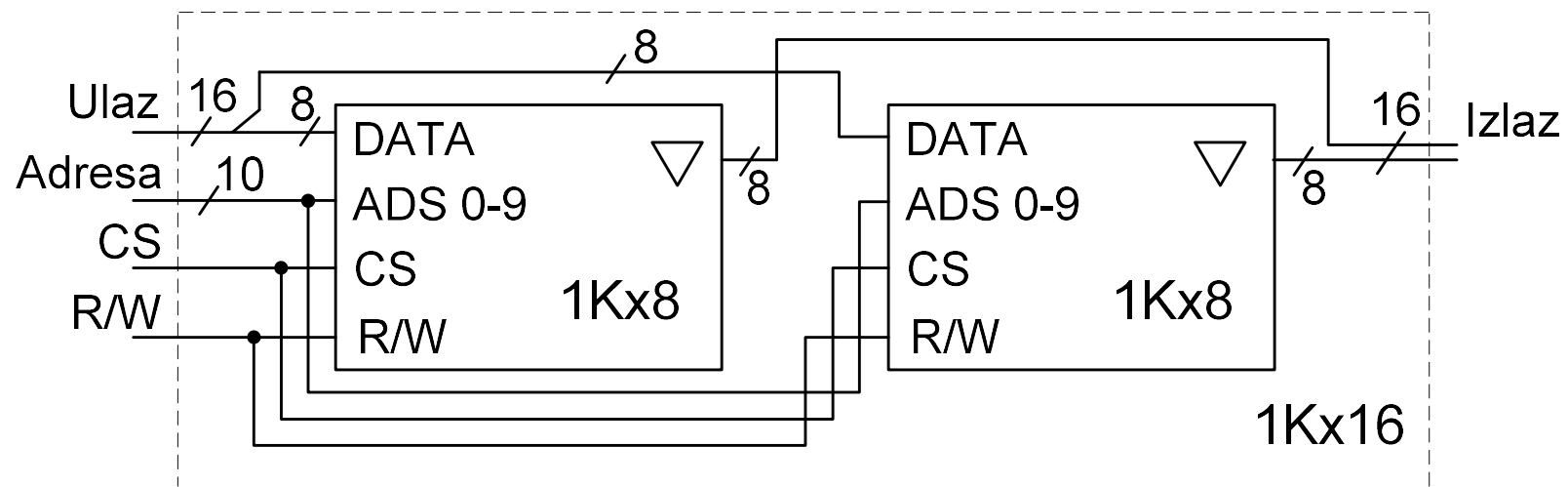
- Memorijski opseg 4K×8 zahtijeva 12 bitova za adresiranje svojih lokacija
- Memorijski opsezi 1K×8 zahtijevaju po 10 bitova (nižih 10 bitova od ukupno 12 adresnih bitova) za adresiranje svojih lokacija

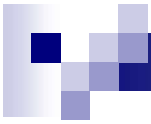
A ₁₁	A ₁₀	A ₉	A ₈	A ₇	A ₆	A ₅	A ₄	A ₃	A ₂	A ₁	A ₀	Izlaz dekodera	Memorijski opseg
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	D ₀	0 – 1023
0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	D ₁	1024 – 2047
0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	D ₂	2048 – 3071
1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	D ₃	3072 – 4095
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		

Organizacija RAM memorije velikog kapaciteta povećavanjem dužine memorijskih riječi uz nepromijenljiv ukupan broj memorijskih lokacija

- **Primjer:** Memorija kapaciteta **1K×16** realizovana pomoću 2 memorijska čipa kapaciteta **1K×8**

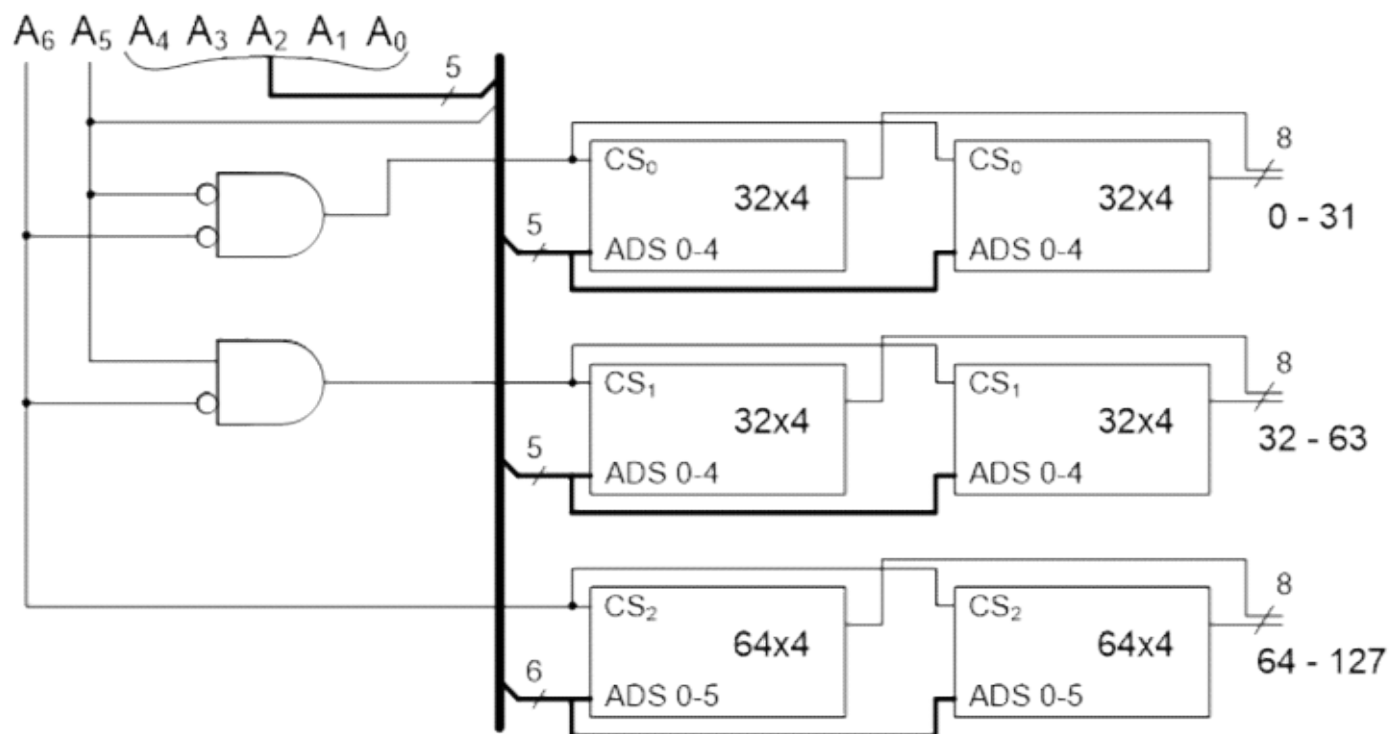
RAM 128×8 KREIRAN UPOTREBOM 4×RAM 32×4 I 2×RAM 64×4 ČIPOVA I OSNOVNIH LOGIČKIH KOLA

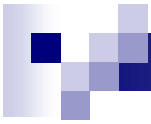
Raspodjela željenog memorijskog opsega medju raspoloživim čipovima

A ₆	A ₅	A ₄	A ₃	A ₂	A ₁	A ₀	Opseg
0	0	0	0	0	0	0	0–31
0	0	1	1	1	1	1	
0	1	0	0	0	0	0	32–63
0	1	1	1	1	1	1	
1	0	0	0	0	0	0	64–127
1	1	1	1	1	1	1	

RAM 128×8 KREIRAN UPOTREBOM 4×RAM 32×4 I 2×RAM 64×4 ČIPOVA I OSNOVNIH LOGIČKIH KOLA

Implementacija

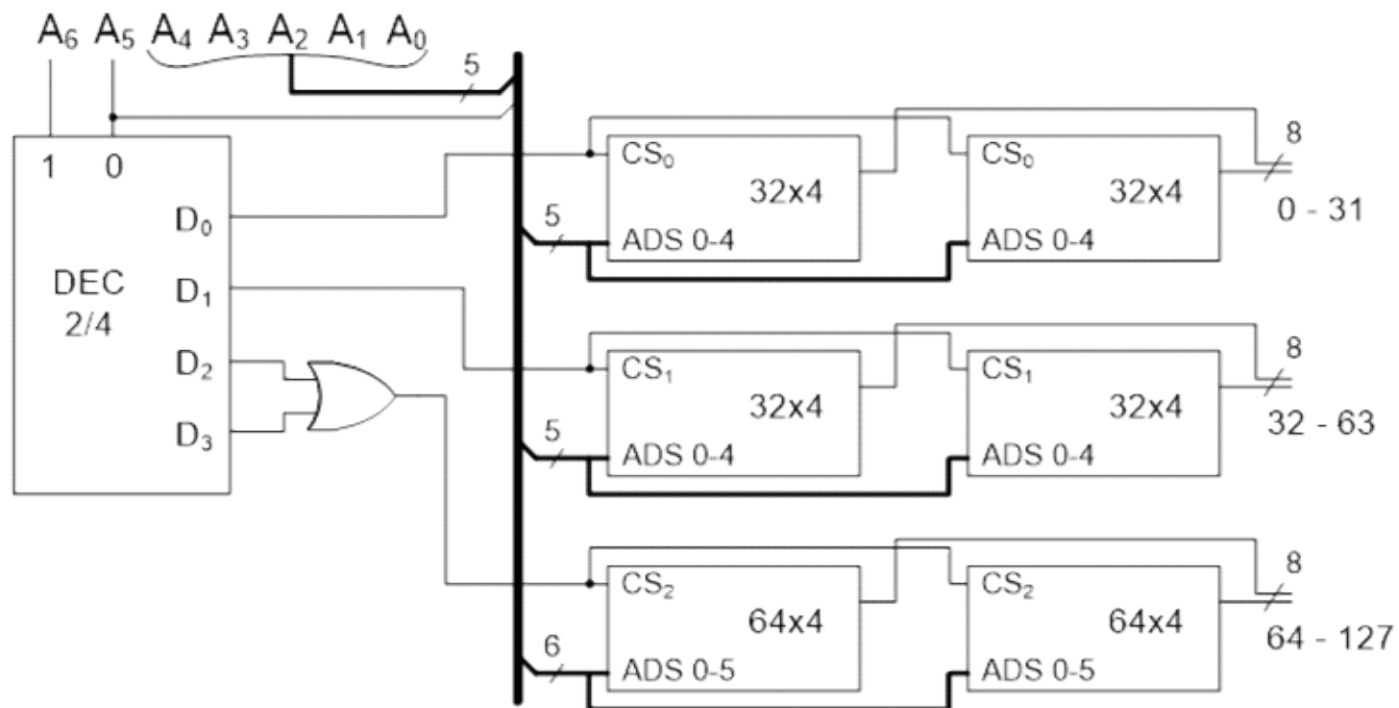
RAM 128×8 KREIRAN UPOTREBOM 4×RAM 32×4 I 2×RAM 64×4 ČIPOVA I DEKODERA DEC 2/4

Raspodjela željenog memorijskog opsega medju raspoloživim čipovima

A ₆	A ₅	A ₄	A ₃	A ₂	A ₁	A ₀	Opseg
0	0	0	0	0	0	0	0–31
0	0	1	1	1	1	1	
0	1	0	0	0	0	0	32–63
0	1	1	1	1	1	1	
1	0	0	0	0	0	0	64–127
1	1	1	1	1	1	1	

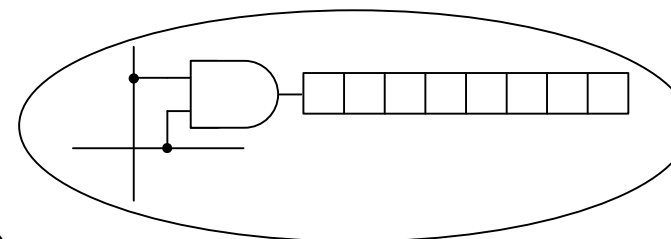
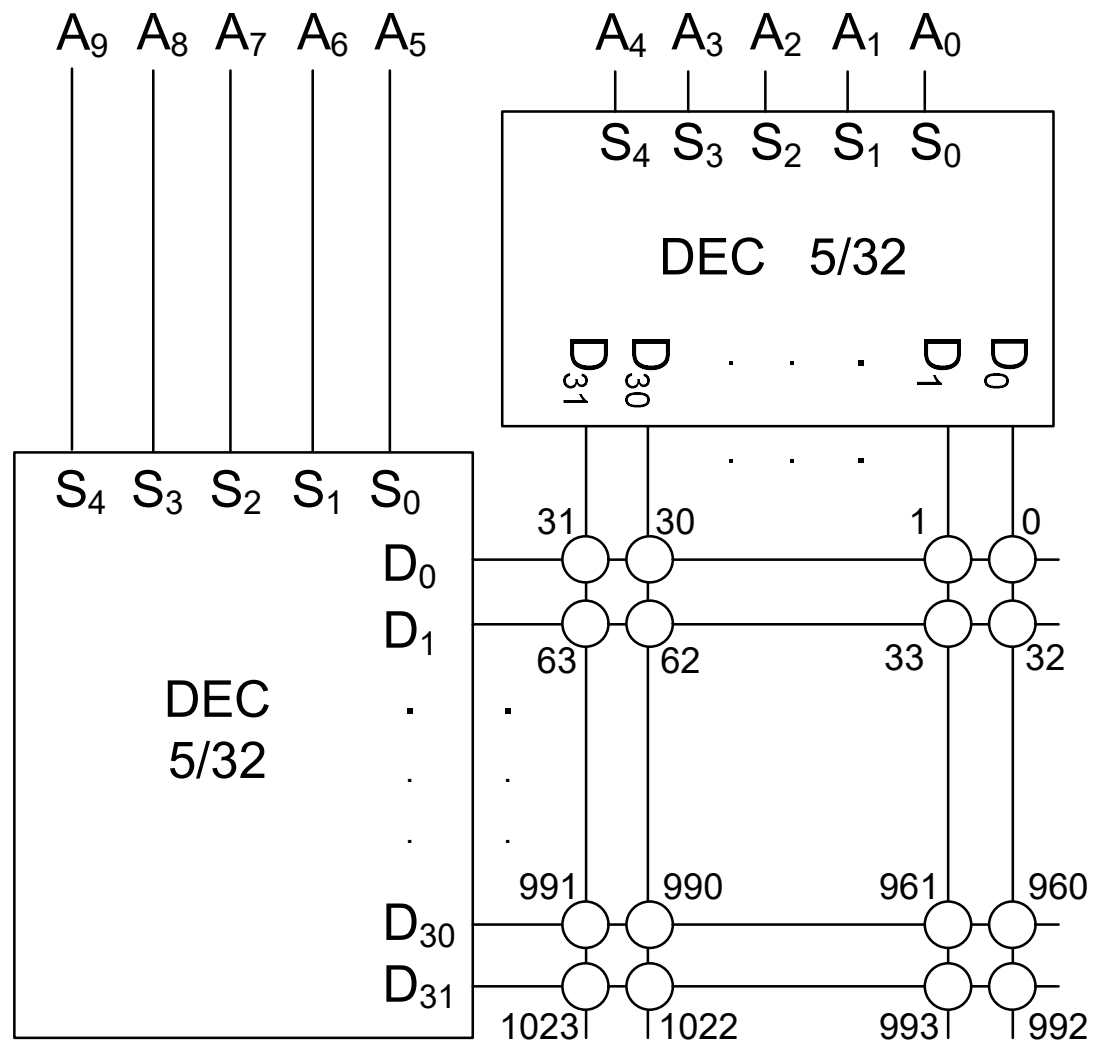
RAM 128×8 KREIRAN UPOTREBOM 4×RAM 32×4 I 2×RAM 64×4 ČIPOVA I DEKODERA DEC 2/4

Implementacija

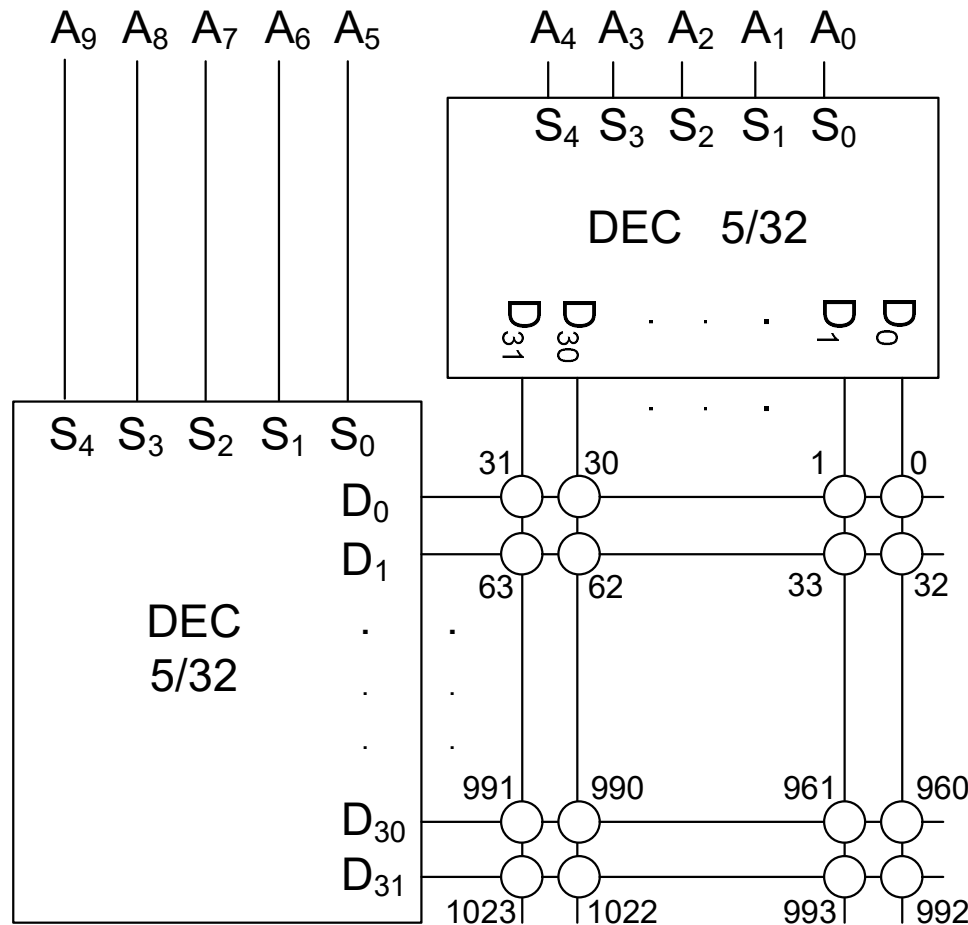

Podudarno dekodiranje

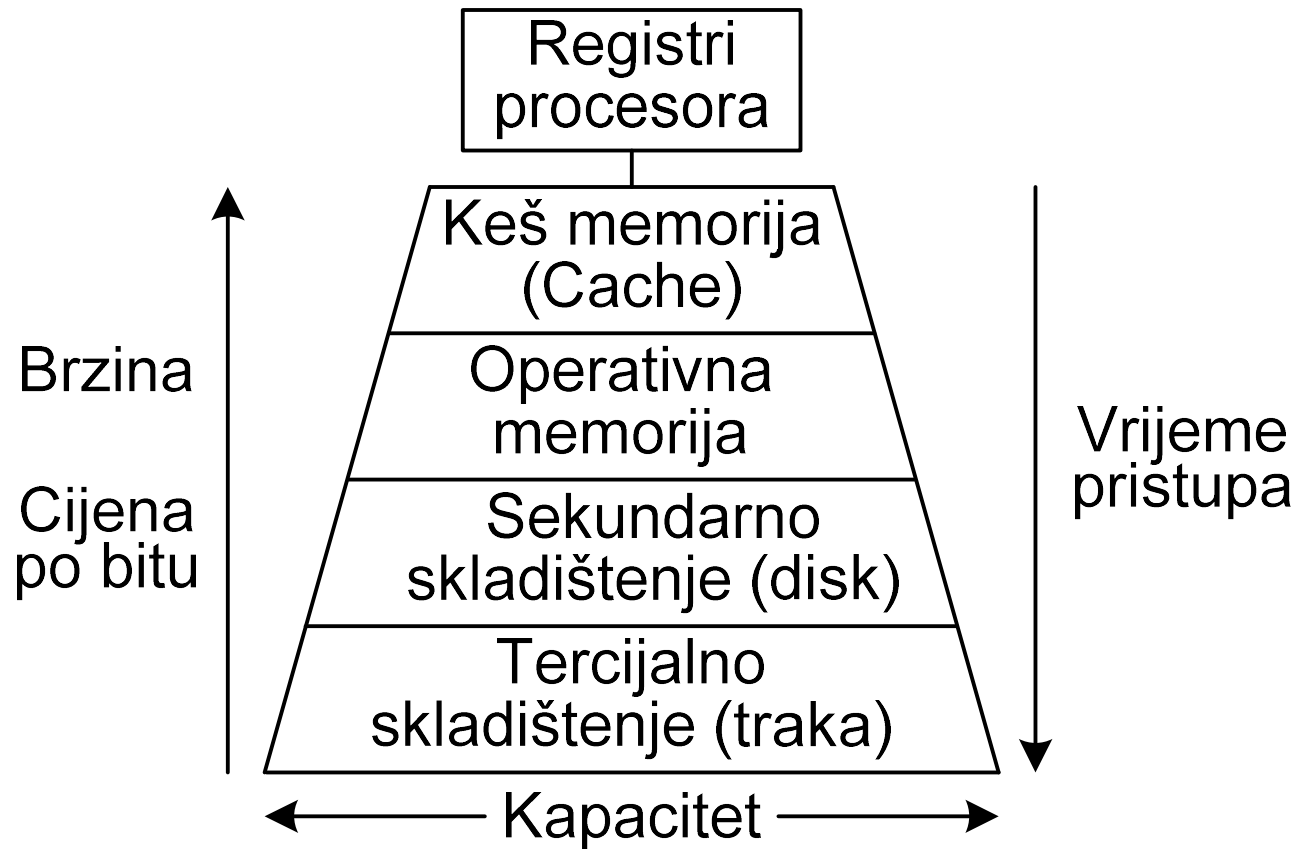
Podudarno dekodiranje

- **Primjer:** Odrediti poziciju memorijske lokacije sa adresom $961_{(10)}$, ako se primjenjuje metoda podudarnog dekodiranja
- Rješenje:

$$961_{(10)} = 1111000001_{(2)}$$

HIJERARHIJA MEMORIJE

Kapacitet i vrijeme pristupa pojedinih memorijskih jedinica

Vrsta memorije	Kapacitet	Vrijeme pristupa
RAM	~ 4GB	~ 60ns
Disk (HDD)	~ TB	~ 10ms
CD-ROM	~ 700MB	~ 100ms
DVD-ROM	~ 4.7GB	~ 100ms
Blu-ray	~ 25GB	~ 200ms
L1 keš	~ 32kB (instrukcije) + 32 kB (podaci)	~ 10ns
L2 keš	~ 512kB (instrukcije + podaci)	~ 20-30ns
L3 keš	~ 8MB (instrukcije + podaci)	~ 30-40ns